

ΘΕΜΑ 22^ο
(ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, Κατά Τιμοκράτους 204-206)

Καὶ μὴν ὅτι μὲν προσήκει πάντας κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας, εὖ οἶδ' ὅτι πάντες ἄν, εἴ τις ἔροιτο, φήσαιτε· ὅσῳ δὲ μάλιστα τοῦτον, ὃς νόμον εἰσενήνοχ' ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πλήθους, ἐγὼ πειράσομαι διδάξαι. τῶν μὲν γὰρ κλεπτῶν καὶ λωποδυτῶν καὶ τὰ τοιαῦτα κα-
 5 κουργούντων ἕκαστος πρῶτον μὲν ὡς ἀληθῶς τὸν ἐντυχόντ' ἀδικεῖ, καὶ οὐκ ἂν οἶός τ' εἴη πάντας ἐκδύειν οὐδὲ τὰ πάντων ὑφελέσθαι, εἴτα καταισχύνει τὴν αὐτοῦ δόξαν καὶ τὸν βίον μόνον. εἰ δέ τις εἰσφέρει νόμον ἐξ οὗ τοῖς ὑμᾶς βουλομένοις ἀδικεῖν ἢ πᾶς' ἐξουσία καὶ ἄδεια γενήσεται, οὗτος ὅλην ἀδικεῖ τὴν πόλιν καὶ καταισχύνει
 10 πάντας· νόμος γὰρ αἰσχυρὸς ὅταν κύριος ᾖ, τῆς πόλεως ὄνειδός ἐστι τῆς θεμένης, καὶ βλάπτει πάντας ὅσοι περ ἂν αὐτῷ χρῶνται. τὸν οὖν καὶ βλάπτειν ὑμᾶς καὶ δόξης ἀναπιμπλάναι φαύλης ἐπιχειροῦντα, τοῦτον οὐ τιμωρήσεσθε λαβόντες; καὶ τί φήσετε; γνοίη δ' ἂν τις οὕτω μάλισθ' ἡλίκα πράγματα συσκευάσας γέγραφ' αὐτόν, καὶ ταῦθ' ὡς ὑπεναντία τῇ καθεστῶσῃ πολιτείᾳ, εἰ λογίσαιθ' ὅτι πάντες, ὅταν που καταλύοντες τὸν δῆμον πράγμασιν ἐγχειρῶσι νεωτέροις, τοῦτο ποιούσι πρῶτον ἀπάντων· ἔλυσαν τοὺς πρότερον νόμῳ δι' ἁμαρτίαν τινὰ ταύτην ὑπέχοντας τὴν δίκην.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 **Καὶ μὴν:** ‘και πράγματι’. **ὅτι μὲν προσήκει:** ειδική πρόταση ως αντικείμενο στο ‘φήσαιτε’. **πάντας ...τοὺς ἀδικοῦντας:** το επίθ. είναι κατηγορ. προσδ. και η έναρθρη μτχ. ως υποκ. στο ‘κολάζειν’. **κολάζειν:** υποκ. στο απρόσωπο ‘προσήκει’. Υποκείμενο στο απαρέμφατο ενν. το ‘ὑμᾶς = τοὺς δικαστάς’. **εὖ οἶδ':** η κύρια πρόταση. **ὅτι πάντες ἄν...φήσαιτε:** ειδική πρόταση ως αντικ. στο ‘οἶδ(α)’. Εκφέρεται με δυνητική ευκτική για να δηλώσει το δυνατόν στον παρόν & μέλλον.
- 2 **εἴ τις ἔροιτο:** υποθετική πρόταση με ευκτική. Ως απόδοση έχει την ειδική πρόταση ‘ὅτι...ἄν φήσαιτε’. Ο υποθετικός λόγος είναι πλάγιος και εκφράζει την ‘απλή σκέψη’. **ὅσῳ δὲ μάλιστα τοῦτον:** πλάγια ερώτηση με ενν. ρ. το ‘προσήκει ὑμᾶς κολάζειν’, ‘και πόσο ταιριάζει να τιμωρήσετε’. Λειτουργεῖ συντακτικά ως αντικείμενο στο απαρέμφατο ‘διδάξαι’. **ὅσῳ:** δοτική επιρρ. του ποσού. **τοῦτον:** αντικ. στο ενν. α-παρέμφατο ‘κολάζειν’. **ἐπὶ βλάβῃ:** επρόθ. προσδ. του σκοπού, ‘με σκοπό να βλάψει’. **τοῦ πλήθους:** γενική αντικ. στο ‘βλάβῃ’. :
- 3 **τῶν μὲν γὰρ κλεπτῶν καὶ λωποδυτῶν καὶ κακουργούντων:** τρεις γενικές εκ των οποίων οι δυο πρώτες είναι ουσιαστικά και η τρίτη μετατρέπεται σε ουσιαστικό λόγω του ότι εννοείται το άρθρο ‘τῶν’. Και οι τρεις είναι γενικές διαιρετικές στο ‘ἕκαστος’.

- 4 **πρῶτον μὲν:** αιτιατική επιρρ. του χρόνου. **ὥς ἀληθῶς:** ‘στην πραγματικότητα’, το ‘ὥς’ ενισχύει την σημασία του επιρρήματος. **τὸν ἐντυχόντ’:** ἐναρθρη μτχ. ως αντικ. στο ρ. **οὐκ ἂν οἶός τ’ εἶη:** ‘οἶός εἰμί = εἶμαι ικανός – δυνατός’, εκφέρεται με δυνητική ευκτική για να δηλώσει το δυνατόν στο παρόν & μέλλον.
- 5 **πάντας ἐκδύειν:** το επίθετο είναι αντικ. στο απαρέμφατο, και το απαρέμφατο είναι επιρρ. της αναφοράς, ‘οἶός εἰμί+ἀπαρ. = εἶμαι ικανός σε κάτι – ως προς κάτι’. **τὰ πάντων:** το άρθρο έχει την δύναμη να ουσιαστικοποιεί στην πτώση που βρίσκεται το ίδιο τα πάντα. Εδώ καθιστά το επίθετο ως ουσιαστικό και την γενική την μετατρέπει σε αιτιατική, καθώς όλο μαζί είναι αντικ. σε αιτιατική πτώση στο ‘ὕφελέσθαι’. Η γενική μόνη της είναι κτητική στο άρθρο ‘τὰ’. **ὕφελέσθαι:** όπως το ‘ἐκδύειν’. **εἴτα:** ‘δεύτερον’, σε ανταπόκριση με το ‘πρῶτον’. **καταισχύνει:** κύρια πρόταση. **τὴν αὐτοῦ δόξαν:** ‘την φήμη του ίδιου του εαυτού του’.
- 6 **εἰ δέ τις εἰσφέρει νόμον:** ‘αν όμως κάποιος εισαγάγει ένα νόμο’, υποθ. πρόταση με οριστική. **ἐξ οὗ...** **γενήσεται:** αναφορική προσδιοριστική πρόταση, επιρρ. που δηλώνει την προέλευση. **ἐξ οὗ:** ενν. ‘νόμου’. **τοῖς...βουλομένοις:** ἐναρθρη μτχ. ως δοτική προσωπική στο ρ. ‘γενήσεται’. **ὕμᾱς:** αντικείμενο στο απαρέμφατο ‘ἀδικεῖν’. **ἀδικεῖν:** αντικείμενο στην μτχ. ‘ἀδικεῖν’.
- 7 **ἡ πᾶς ἐξουσία καὶ ἄδεια:** υποκείμενα στο ρ. ‘γενήσεται’. **ἀδικεῖ... καὶ καταισχύνει:** δυο κύριες προτάσεις ως απόδοση στην προηγούμενη υποθ. πρόταση. Ευθύς υποθ. λόγος της ‘πραγματικής υπόθεσης’.
- 8 **νόμος γὰρ αἰσχροῦς:** το ουσιαστικό είναι υποκ. στο ρ. ‘ἦ’ και το επίθ. είναι επιθ. προσδιορισμός. **ὅταν κύριος ᾖ:** χρονική πρόταση με υποτακτική συν το υποθετικό – αοριστολογικό ‘ἂν’, η οποία δημιουργεί υποθετικό λόγο. **τῆς πόλεως ὄνειδος:** η γενική είναι αντικειμενική στο ‘ὄνειδος’, και η ονομαστική είναι κατηγορούμενο. **ἔστι:** κύρια πρόταση ως απόδοση στην υπόθεση που δημιουργεί η χρονική πρόταση που προηγείται. Εκφράζει την αόριστη επανάληψη στο παρόν & μέλλον. **τῆς θεμένης:** ἐναρθρη μτχ. ως παράθεση στο ‘πόλεως’.
- 9 **καὶ βλάπτει:** επίσης κύρια πρόταση ως απόδοση στην υπόθεση της χρονικής. **ὅσοι περ ἂν αὐτῷ χρῶνται:** ‘ὅσοι τυχόν εφαρμόζουν αὐτόν τον νόμο’, αναφορική πρόταση με υποτακτική και τον υποθετικό – αοριστολογικό ‘ἂν’, η οποία επίσης δημιουργεί υπόθεση που δηλώνει την αόριστη επανάληψη στο παρόν & μέλλον. **τὸν...ἐπιχειροῦντα:** ιδιαιτέρως ακραία περίπτωση υπέρβασης μεταξύ άρθρου και ονόματος. Ἐναρθρη μτχ. ως αιτιατική επιρρ. της αναφοράς. Θα μπορούσε να γίνει το αντικείμενο του ρ. ‘τιμωρήσθε’, αν ἔλειπε η αντωνυμία ‘τοῦτον’. **καὶ βλάπτειν:** ο σύνδεσμος ‘καὶ’ δεν είναι συνδετικός, αλλά προσθετικός. Το απαρέμφατο ‘βλάπτειν’ είναι αντικ. στην μτχ. ‘ἐπιχειροῦντα’. **ὕμᾱς:** αντικείμενο στο απαρέμφατο. **καὶ:** επίσης προσθετικός σύνδεσμος στο απαρέμφατο ‘ἀναπιμπλᾶναι’ **δόξης:** γενική συντασσόμενη με το απαρέμφατο ‘ἀναπιμπλᾶναι’ ως γενική διαιρετική.
- 10 **ἀναπιμπλᾶναι:** αντικείμενο επίσης στην μτχ. ‘ἐπιχειροῦντα’, ‘ἀναπίμπλημι τινὰ τινός = γεμίζω κάποιον από κάτι’. **φαύλης:** επιθ. προσδ. **τοῦτον οὐ τιμωρήσεσθε λαβόντες;** κύρια πρόταση, ευθεία ερώτηση. Η αντωνυμία είναι αντικ. στο ρ. και η μτχ. ‘λαβόντες’ είναι συνημμ., επιρρ., τροπική, ‘συλλαμβάνοντάς τον’. **τί:** σύστοιχο αντικείμενο στο ‘φήσετε’.
- 11 **γνοίη δ’ ἂν τις οὕτω μάλισθ’:** ‘και είναι δυνατόν κάποιος να μάθει έτσι με πληρότητα’, κύρια πρόταση με δυνητική ευκτική για τον δυνατόν στο παρόν & μέλλον. **ἤλικά...γέγραφ’:** αναφορική πρόταση, η οποία όμως επειδή εξαρτάται από ρ. γνωστικό, ‘γνοίη’, λειτουργεί ως αντικείμενό του και μετατρέπεται γι’ αὐτόν τον λόγο σε πλάγια ερώτηση, συνεπώς το αναφορικό δεν σημαίνει ‘όσο μεγάλα’, αλλά ‘πόσο μεγάλα’. Το ρ. της πλάγιας ερώτησης είναι σε οριστική, ‘γέγραφε’, με ενν. υποκείμενο τον Τιμοκράτη. Η αναφορική αντωνυμία, που λειτουργεί ως ερωτηματική, είναι επιθ. προσδιορισμός. **πράγματα:** το ουσιαστικό εί-

- ναι αντικείμενο στην μτχ. **συσκευάσας**: συνημμ. μτχ., επιρρ., τροπική, *‘οργανώνοντάς τα’*. **αὐτόν**: ενν. *‘τὸν νόμον’*, αντικ. στο ρ. **καὶ ταῦθ’**: με επιρρ. σημασία, *‘και μάλιστα – και κυρίως’*.
- 12 ὥς ὑπεναντία**: Το επίθετο στα τρία γένη είναι *‘ὑπεναντίος, -αντία, -αντίον’*, και εδώ απαντά η αιτιατική πληθυντικού του ουδετέρου γένους, για να συμφωνήσει με το *‘πράγματα’*, στο οποίο γίνεται επιθ. προσδιορισμός. Η παρουσία του *‘ὥς’* προσθέτει μία παραβολή, *‘οργανώνοντας τις υποθέσεις αυτές σαν απειλές για το πολίτευμά μας’*. **τῇ...πολιτείᾳ**: η δοτική συντάσσεται με το επίθετο *‘ὑπεναντία’* ως προσωπική και δείχνει την εχθρική διάθεση. Υπό μια έννοια λέγεται και *‘αντικειμενική’*. Η ενδιαμέση μτχ. είναι επιθετικός προσδιορισμός. **εἰ λογίσαιθ’**: *‘λογίσαιτο’*, υποθ. πρόταση με ευκτική. Ως απόδοση έχει την δυνητική ευκτ. *‘γνοίῃ ἄν τις’*, είναι ευθύς και δηλώνει την *‘απλή σκέψη’*. **ὅτι πάντες...ποιοῦσι**: ειδική πρόταση ως αντικ. στο προηγούμενο ρ. **ὅταν...ἐγχειρῶσι**: χρονική πρόταση με το υποθετικό – αοριστολογικό *‘ἄν’* και υποτακτική. **καταλύοντες**: συνημμ. μτχ., επιρρ., τροπική.
- 13 τὸν δῆμον**: αντικ. στην μτχ., *‘καταλύω τὸν δῆμον = ακυρώνω – αδρανοποιώ τους δημοκρατικούς θεσμούς’*. **πράγμασιν**: συντάσσεται με το ρ. ως αντικείμενο, *‘ἐγχειρῶ τινί = απλώνω τα χέρια μου σε κάτι – καταπιάνομαι με κάτι’*. **νεωτέροις**: *‘που είναι επαναστατικά – αντικαθεστωτικά’*, επιθ. προσδ. **πρῶτον**: κατηγορούμενο του αντικειμένου *‘τοῦτο’*. **ἀπάντων**: γενική διαιρετική. **ἔλυσαν**: γνωμικός αόριστος στην θέση οριστικής ενεστώτα, *‘λύουσιν’*, για να φανεί ότι πρόκειται για ένα δεδομένο και σίγουρα διαπιστωμένο πολλές φορές από το παρελθόν γεγονός.
- 14 τοὺς...ὑπέχοντας**: έναρθρη μτχ. σε σχήμα υπερβατό, που λειτουργεί ως αντικ. στο ρ. **νόμῳ**: *‘βάσει νόμου’*, δοτική οργανική, του μέσου. **δὲ ἁμαρτίαν τινὰ**: *‘ἐξ αἰτίας ενός αδικήματος’*. **ταύτην...τὴν δίκην**: η αντωνυμίας είναι επιθ. προσδ. και το ουσιαστικό είναι αντικ. στην μτχ., *‘δίκην ὑπέχω = είμαι υπόδικος’*.

Και πράγματι ότι ταιριάζει να τιμωρείτε εσείς όλους όσοι παρανομούν, είμαι απόλυτα σίγουρος ότι όλοι σας είναι δυνατόν, αν κάποιος σας ρωτήσει, να απαντήσετε. Και πόσο περισσότερο πρέπει να τιμωρήσετε αυτόν εδώ, ο οποίος πρότεινε ένα νόμο με σκοπό να βλάψει τον λαό, εγώ θα προσπαθήσω να σας ενημερώσω. Από αυτούς οι οποίοι κλέβουν και ληστεύουν και διαπράττουν ανομίες τέτοιου είδους, ο καθένας κατ' αρχήν στην πραγματικότητα βλάπτει εκείνον τον οποίον θα συναντήσει, και δεν είναι δυνατόν να μπορεί να ληστέψει τους πάντες ούτε να κλέψει όλα από όλους, κατόπιν ντροπιάζει την δική του φήμη και αποκλειστικά την δική του ζωή. Αν όμως κάποιος εισαγάγει ένα νόμο εξ αιτίας του οποίου σε εκείνους που θέλουν να σας βλάψουν, θα προσφερθεί όλη η δυνατότητα και η έλλειψη φόβου, τότε αυτός βλάπτει όλη την πόλη και ντροπιάζει όλους. Γιατί όταν ένας νόμος που είναι κακός αποκτήσει δύναμη, αυτός είναι ντροπή της πόλης η οποία τον θέσπισε, και βλάπτει όλους γενικά, όσοι τυχόν τον εφαρμόσουν. Σχετικά τώρα με εκείνον ο οποίος και να σας βλάψει και να σας γεμίσει με μια κακή φήμη προσπαθεί, αυτόν δεν θα τον τιμωρήσετε συλλαμβάνοντάς τον; Και ποιά απάντηση θα δώσετε; Είναι δυνατόν λοιπόν κάποιος να μάθει έτσι με πληρότητα πόσο μεγάλα πράγματα οργανώνοντας εισηγήθηκε εκείνος αυτόν εδώ τον νόμο, και μάλιστα σαν απειλές για το πολίτευμα που έχουμε, αν σκεφτεί ότι όλοι, όταν σε κάποια στιγμή ακυρώνοντας τους δημοκρατικούς θεσμούς απλώσουν το χέρι τους σε ενέργειες αντικαθεστωτικές, αυτό ακριβώς κάνουν ως πρώτο ανάμεσα σε όλα, δηλ. απαλλάσσουν όλους εκείνους οι οποίοι βάσει νόμου ήσαν υπόδικοι για κάποια αδικήματα.